

Малицька Ірина Дмитрівна
старший науковий співробітник
відділу компаративістики інформаційно-освітніх інновацій,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України,
м. Київ, Україна

ЦИФРОВА ОСВІТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Формування освітньої політики європейських країн спирається на основні пріоритети задекларовані в настановах Європейського Союзу, перспективних планах розвитку економіки країни, ураховуючи необхідну кількість спеціалістів відповідних професій, які мають зробити країну конкурентоспроможною, вивести її на більш високий соціально-економічний рівень.

Цифрова програма для Європи (Digital Agenda for Europe) є однією із семи головних ініціатив стратегії Європейської Комісії "Європа 2020". У програмі визначено ключову роль інформаційно-комунікаційних технологій, використання яких мають сприяти у досягненні поставлених цілей – створення цифрової економіки. Стратегія єдиного цифрового ринку побудована на виконанні трьох основних умов: забезпеченні кращого доступу споживачів і підприємств до цифрових товарів та послуг по всій Європі; створенні належних умов для підтримки, удосконалення цифрових мереж і послуг; максимізації зростання потенціалу цифрової економіки[1].

Продовжуючи подальший розвиток країн у цьому напрямі, а також зважаючи на те, що одна з ключових ролей у цьому процесі надається освіті, у 2018 році було розроблено *План дій з цифрового навчання* (The Action plan on Digital Learning) [2] з метою модернізації освіти та навчання, забезпечення фінансуванням наукових досліджень та інновацій, підтримки і впровадженню цифрових технологій у навчальний процес, оцінюванню прогресу і рівня цифровізації шкіл. У *Плані дій* визначено яким чином Європейський Союз може допомогти громадянам, системам освіти і навчальним закладам краще адаптуватися до епохи швидких цифрових змін, окреслено шляхи реалізації, а саме:

- більш широке використання цифрових технологій для викладання і навчання;
- формування і розвиток відповідних цифрових компетентностей та навичок цифрової трансформації;
- покращення освіти аналізуючи і оцінюючи стан освітніх інституцій з подальшим прогнозування їх перспективного розвитку.

Зазначивши у політичних настановах ЄС 2019-2024 одним із пріоритетних напрямів - *відповідність Європи сучасному рівню цифрових технологій* [3], окремо було наголошено на ролі освіти у реалізації таких планів, завдяки якій розширюються можливості і навички людей будь-якого віку. Особливу увагу надано опануванню і розвитку цифрових навичок, цифровій грамотності громадян різних вікових категорій, сучасним підходам до навчання з використанням онлайн ресурсів, навчальних матеріалів, використанню масових відкритих онлайн курсів.

Останні дослідження проведені Європейською Комісією показали, що 43% громадян європейських країн не володіють цифровими технологіями, не мають цифрових навичок. В той же час, вже сьогодні 90% робочих місць потребують хоча б мінімальні базові цифрові навички [4].

Цифрова освіта стає одним із ключових напрямів розвитку систем освіти світу, одним із пріоритетних напрямів стратегій розвитку країн.

З метою проаналізувати та оцінити стан цифрової освіти європейських країн у 2019 році освітньою мережею Eurydice було проведено дослідження *Цифрова освіта у школі Європи* (Digital Education at School in Europe) [5], в якому визначено, що відповідно до швидких темпів цифровізації суспільства, поширення інформаційних технологій, практично у всіх країнах, охоплених дослідженням (43 системи освіти, включаючи 28 країн-членів

Європейського Союзу) були розроблені і впроваджуються *стратегії цифрової освіти*. В майже половині охоплених дослідженням країнах (переважно в Східній та Південно-Східній Європі) цифрову освіту включено до більш широкомасштабних державних стратегій, 18 систем освіти (переважно в Західній, Центральній та Північній Європі - Болгарія, Чехія, Данія, Німеччина, Ірландія, Іспанія, Франція, Італія, Люксембург, Угорщина, Австрія, Словенія, Словаччина, Швеція, Велика Британія, Швейцарія та Норвегія) мають свою окрему *стратегію цифрової освіти*.

Визначення цифрової освіти, якою її вбачають політики з освіти Європейського Союзу, надається у *Плані дій Європейської комісії з питань цифрової освіти 2018 року*. Вона розглядається як "така система освіти та підготовки, яка може краще використовувати інновації та цифрові технології, підтримувати розвиток цифрових компетентностей, необхідних для життя та роботи в епоху швидких цифрових змін". [6]

У своєму дослідженні фахівці Eurydice включають до змісту цифрової освіти дві різні, але взаємодоповнюючі складові: розвиток цифрових компетентностей учнів/студентів та викладачів; та педагогічне використання цифрових технологій для підтримки та покращення навчання, викладання та оцінювання

Особлива увага приділяється закладам загальної середньої освіти. Більшість європейських країн спрямовані на надання певних інвестицій, підтримки у розвиток цифрової інфраструктури шкіл, що зазначено в цілях стратегії цифрової освіти більшості країн. Інвестиції в цифрову інфраструктуру шкіл визначено як основний напрям цифрової стратегії в Болгарії, Італії та Угорщині.

Незважаючи на те, що більшість країн Європи мають свої стратегії цифрової освіти на шкільному рівні, дуже складно оцінити стан їх реалізації і впровадження, з огляду на те, що моніторинг та оцінювання цього процесу відбувається не на регулярній основі. Країнами-лідерами з оцінювання, моніторингу і нагляду за проходженням цифровізації систем освіти можна зазначити тільки вісім країн - Фламандська спільнота Бельгії, Болгарія, Чехія, Естонія, Швеція, Велика Британія - Шотландія, Чорногорія та Норвегія

З метою нагляду та підтримки цифровізації освіти, особливо на рівні школи, створені зовнішні агентства, які підтримуються державними органами управління освіти. У більшості охоплених дослідженням країнах існує лише одне таке агентство, тоді як в семи інших країнах (Естонія, Греція, Литва, Австрія, Польща, Словенія та Швеція) існують декілька інституцій такого напрямку. Ці агенції надають підтримку школам, керівникам шкіл, вчителям, учням та політикам з освіти. Крім цього, вони пропонують цілий ряд різноманітних послуг, таких як: здійснення постійного професійного розвитку, створення та розповсюдження цифрових ресурсів, підвищення рівня цифрових навичок, надання методів та інструментів з оцінювання, запуск цифрових платформ та розробка і підтримка діючої цифрової інфраструктури.

Для допомоги школам в оцінюванні реальної ситуації щодо цифровізації і за підтримки Європейської Комісії був створений SELFIE (Self-reflection on Effective Learning by Fostering the use of Innovative Educational Technologies - Саморефлексія з ефективного навчання шляхом сприяння використанню інноваційних освітніх технологій) [7] - онлайн-безкоштовний інструмент, заснований на DigCompOrg, який допомагає школам визначити сильні та слабкі сторони у використанні цифрових технологій викладачами й учнями. Доступний на 24 офіційних мовах Європейського Союзу, шляхом анонімного опитування учнів, викладачів, адміністраторів шкіл. Після анкетування складається звіт, в якому зазначаються недоліки і проблеми з використанням цифрових технологій у школі. Такий підхід допомагає керівникам шкіл створити реальне планування, стратегічні плани розвитку школи для покращення її цифровізації.

Розвиток цифрової освіти, цифрової грамотності, набуття цифрових навичок, подолання цифрової нерівності стають одними із першочергових завдань уряду України. У січні 2020 розпочато Національну програму цифрової грамотності, вже працює онлайн проєкт «Дія. Цифрова освіта». Вивчення та узагальнення досвіду європейських країн є важливою ланкою для подальшого реформування системи освіти і процесу євроінтеграції України.

Список використаних джерел

1. Digital Single Market Strategy. European Commission, official website. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/europe-2020-strategy> (дата звернення: 22.01.2020)
2. Digital Learning and ICT in Education. European Commission, official website. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/digital-learning-ict-education>(дата звернення: 22.01.2020)
3. Ursula von der Leyen ... Political guidelines for the next Commission (2019-2024). URL: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_en.pdf(дата звернення: 22.01.2020)
4. Human Capital Digital Inclusion and Skills, Digital Economy and Society Index Report 2018 Human Capital. URL: http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2018-20/2_desi_report_humancapital_B5DC055D-DD1E-51CD-229138BE55F9AE8A_52247.pdf (дата звернення: 22.01.2020)
5. European Commission/EACEA/Eurydice, 2019. *Digital Education at School in Europe*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d7834ad0-ddac-11e9-9c4e-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-105790537> (дата звернення: 22.01.2020)
6. Digital Education Action Plan. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A22%3AFIN>. (дата звернення: 22.01.2020)
7. SELFIE. European Commission, official website. URL: https://ec.europa.eu/education/schools-go-digital_en (дата звернення: 22.01.2020)